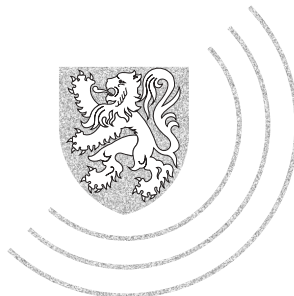

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

18 december 2001

ONTWERP VAN DECREET

**tot bekrachtiging van de eindtermen van de tweede en de derde graad
van het gewoon secundair onderwijs**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid
uitgebracht door de heer Kris Van Dijck**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Gilbert Vanleenhove.

Vaste leden :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Gilbert Vanleenhove ;

de heer Julien Demeulenaere, mevrouw Claudine De Schepper, de heren André Moreau, Gilbert Van Baelen ;

de heren Pieter Huybrechts, Julien Librecht, Joris Van Hauthem ;

de heren Lucien Suykens, André Van Nieuwkerke ;

de heer Ludo Sannen ;

de heer Kris Van Dijck.

Plaatsvervangers :

mevrouw Wivina Demeester-De Meyer, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Mieke Van Hecke, mevrouw Ingrid van Kessel ;

de heren Frans De Cock, Karel De Gucht, André Denys, Cis Schepens ;

mevrouw Marijke Dillen, de heren Jean Geraerts, Roland Van Goethem ;

mevrouw Hilde Claes, de heer Robert Voorhamme ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Dirk De Cock.

Zie :

536 (2000-2001)

- Nr. 1 : Ontwerp van decreet + Addendum
- Nr. 2 : Advies van het Kinderrechtencommissariaat
- Nr. 3 : Amendement

INHOUD

	Blz.
I. Toelichting door mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming	4
1. Inleiding	4
2. Wat zijn ‘Eindtermen’ ?	4
3. Stand van zaken m.b.t. de eindtermen voor het secundair onderwijs	4
4. Nieuwe accenten in de eindtermen voor de tweede en derde graad	5
5. Adviesprocedure	5
6. Tot slot	9
II. Algemene bespreking	10
1. Kindeffectrapport	10
2. Algemene opmerkingen	11
3. De holebi-problematiek	15
4. Interferentie met het ontwerp van decreet betreffende de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en de basiscompetenties in het secundair onderwijs	15
III. Artikelsgewijze bespreking en stemming	15
IV. Stemming over het geheel	16
Tekst aangenomen door de commissie	17

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid behandelde het ontwerp van decreet tot bekrachtiging van de eindtermen van de tweede en derde graad van het gewoon secundair onderwijs op 19 april, 3 mei en 6 december 2001.

I. TOELICHTING DOOR MEVROUW MARLEEN VANDERPOORTEN, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS EN VORMING

1. Inleiding

De minister licht toe dat het van bij de start van deze legislatuur de bedoeling is geweest om in het kader van de kwaliteitsbewaking van het onderwijs de eindtermen verder aan te vullen en volledig in te voeren. Wat het aanvullen betreft wordt in het regeerakkoord ondermeer de optie genomen om in de eindtermen enkele nieuwe accenten te leggen en meer aandacht te schenken aan de muzische en creatieve ontwikkeling van de leerlingen, aan de versterking van de technische component in het algemeen secundair onderwijs en aan verkeerseducatie.

2. Wat zijn 'Eindtermen' ?

De minister wil vooraf in herinnering brengen wat eindtermen precies zijn. Eindtermen zijn minimumdoelen die de overheid noodzakelijk en bereikbaar acht voor een bepaalde leerlingengroep in Vlaanderen. De voorliggende eindtermen zijn bedoeld voor alle leerlingen die in de tweede of in de derde graad van het secundair onderwijs zitten.

Eindtermen zijn enerzijds een minimum aan kennis, inzicht en vaardigheden die alle leerlingen van de leerlingengroep verwerven tijdens het leerproces en anderzijds een minimum aan attitudes die de school nastreeft bij de leerlingen.

Er zijn vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen. Vakgebonden eindtermen worden vastgelegd per graad en per onderwijsvorm en dit voor alle vakken van de basisvorming, met uitzondering van de levensbeschouwelijke cursussen, zoals ze opgesomd staan in het Onderwijsdecreet-II van 31 juli 1990. Vakoverschrijdende eindtermen worden eveneens vastgelegd per graad maar zijn voor alle onderwijsvormen identiek. Vakoverschrijdende eindtermen behoren per definitie niet specifiek tot een vakgebied maar zijn de verantwoordelijkheid van de hele school. Ze worden daarom meestal

door middel van meerdere vakken of door projecten gerealiseerd.

De vakgebonden eindtermen moeten door de school bij de leerlingen worden bereikt. De vakoverschrijdende eindtermen en ook de attitudinale eindtermen daarentegen moeten door de school bij de leerlingen worden nagestreefd.

De minister verduidelijkt dat de procedure voor het goedkeuren van de eindtermen er als volgt uitziet. De eindtermen worden ontwikkeld door de Dienst voor Onderwijsontwikkeling, DVO, opgericht in de schoot van het departement Onderwijs van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. De DVO doet hiervoor beroep op externe deskundigen uit de koepels en de academische wereld of op andere specialisten uit het betrokken vakgebied en op ervaren leraren of directies. De eindtermen worden geadviseerd door de Vlaamse Onderwijsraad, VLOR, waarin alle bij het onderwijsgebeuren betrokken maatschappelijke geledingen verondersteld worden vertegenwoordigd te zijn. De door de Vlaamse regering goedgekeurde eindtermen worden tenslotte ter bekrachtiging aan het Vlaams Parlement voorgelegd.

3. Stand van zaken m.b.t. de eindtermen voor het secundair onderwijs

De minister geeft vervolgens een stand van zaken m.b.t. de eindtermen voor het secundair onderwijs. Voor wat betreft de eerste graad van het voltijds secundair onderwijs heeft deze wettelijk voorziene procedure geleid tot het besluit van de Vlaamse regering van 20 juni 1996 "tot bepaling van de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen van de eerste graad van het gewoon secundair onderwijs" en tot het aansluitend bekrachtigingsdecreet van 24 juli 1996. De invoering van deze eindtermen en ontwikkelingsdoelen vond progressief plaats, dit wil zeggen per 1 september 1997 in het eerste leerjaar A en B en per 1 september 1998 in het tweede leerjaar van de eerste graad en het beroepsvoorbereidend leerjaar.

Voorliggend ontwerp van decreet heeft betrekking op de eindtermen voor de tweede en de derde graad van de vier onderwijsvormen : algemeen, kunst-, technisch en beroepssecundair onderwijs (ASO, KSO, TSO en BSO).

De Vlaamse regering heeft deze eindtermen bij besluit van 23 juni 2000 vastgelegd. Het gaat hier om alle leerjaren, gegroepeerd per graad, waarvoor een basisvorming is opgelegd zoals bepaald in het Onderwijsdecreet-II van 31 juli 1990, met uitzonde-

ring van het facultatief derde leerjaar van de derde graad van het beroepssecundair onderwijs. Voor dit leerjaar, waarin voor het beroepsonderwijs het diploma van secundair onderwijs wordt toegekend, zijn afzonderlijke eindtermen momenteel in voorbereiding. Zoals voor de eerste graad zijn er ook eindtermen ontwikkeld voor de vakoverschrijdende thema's 'leren leren', sociale vaardigheden, burgerzin, gezondheidseducatie en milieu-educatie. Het gaat hier om elementen die van belang zijn voor een levenslang en levensbreed leren en om belangrijke maatschappelijke onderwerpen.

Het invoeringsproces van de eindtermen voor de tweede en derde graad gebeurt geleidelijk, dit wil zeggen leerjaar na leerjaar te beginnen met het eerste leerjaar van de tweede graad per 1 september 2002.

De minister onderstreept dat er een breuk van vier jaar zal zijn in de continue opeenvolging van de eindtermen tussen de eerste graad ingaand op 1 september 1997 en die voor de tweede graad ingaand op 1 september 2002. De reden daarvoor heeft te maken met zeer lang gerekte discussies en aarzelingen in de besluitvorming waarvoor zij zelf geen verantwoordelijkheid draagt.

4. Nieuwe accenten in de eindtermen voor de tweede en derde graad

Zoals de minister reeds in haar inleiding vermeldde, werden in de eindtermen voor de tweede en derde graad enkele nieuwe opties genomen.

Zo werd beslist om voor de eerste twee leerjaren en voor het derde leerjaar van de derde graad BSO afzonderlijke eindtermen te formuleren. Er hebben hierbij drie argumenten gespeeld. Ten eerste moet voor het BSO, zoals voor alle andere onderwijsvormen, worden bepaald wat de minimumdoelen inzake basisvorming zijn op het einde van het leerplichtonderwijs. Ten tweede is het niet meer dan logisch dat leerlingen die hun secundair onderwijs afsluiten na het tweede leerjaar van de derde graad BSO ook 'beloond' worden voor dat wat met succes werd afgerond. Ten derde krijgen leerlingen die een derde leerjaar BSO volgen, daarna een diploma secundair onderwijs waarmee ze toegang krijgen tot het hoger onderwijs. Dat veronderstelt dat de basisvorming ook elementen bevat die de toegang tot bepaalde vormen van hoger onderwijs mogelijk maken. Dus zijn hier afzonderlijk geformuleerde eindtemen op hun plaats.

De eindtermen voor burgerzin schenken in de tweede graad aandacht aan mensenrechten, actief

burgerschap en besluitvorming en in de derde graad aan democratische raden en parlementen, wereldburgerschap en maatschappelijke dienstverlening. Hiermee wordt volledig tegemoet gekomen aan de wens van het Vlaams Parlement.¹

Aan de Dienst voor Onderwijsontwikkeling werd in september 1999 de opdracht gegeven om voor de muzisch-creatieve component – alle onderwijsvormen – en voor de technisch-technologische component in het ASO vakoverschrijdende eindtermen te formuleren. Ze zijn als bijkomende thema's opgenomen in de eindtermen voor de respectieve onderwijsvormen.

Ook voor verkeerseducatie werden eindtermen geformuleerd. Ze zijn mee opgenomen in de eindtermen voor milieu-educatie onder de rubrieken 'Verkeer en mobiliteit' voor de tweede graad en 'Verkeer en mobiliteit in ruimtelijk beleid' voor de derde graad.

5. Adviesprocedure

De realisatie van de eindtermen is afhankelijk van de inwinning van diverse adviezen, meer bepaald van de VLOR, de Raad van State en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, SERV. De minister gaat verder op elk van deze stappen in.

– VLOR

De eindtermen voor de tweede graad werden door de DVO gefinaliseerd op 13 juni 1998, die voor de derde graad op 15 januari 1999. De VLOR heeft met betrekking tot de tweede graad een initieel advies gegeven op 13 november 1998. Aangezien de eindtermen voor de tweede en derde graad evenwel op elkaar voortbouwen en zo één geheel vormen, heeft de VLOR nadien het pakket tweede en derde graad in zijn geheel besproken en, gespreid over een korte periode, een vervolledigd advies uitgebracht. Dit advies is gunstig, uitgezonderd drie onderdelen (eindtermen derde graad BSO, vakoverschrijdende eindtermen technisch-technologische vorming ASO, vakoverschrijdende eindtermen muzisch-creatieve vorming) waarover de VLOR verdeeld is.

¹ Met redenen omklede motie van de heren Kris Van Dijck, Frans Ramon, Lucien Suykens, Gilbert Vanleenhove en Gilbert Van Baelen tot besluit van de op 14 december 2000 door de heer Julien Librecht in commissie gehouden interpellatie tot mevrouw Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, over politiek op school. Tekst aangenomen door de plenaire vergadering. Stuk 507 (2000-2001) – Nr.2

Voor de derde graad BSO werd geen advies gegeven. De VLOR heeft zich immers beperkt tot de principiële discussie over de rol en de invulling van de eindtermen derde graad BSO en heeft zich niet uitgelaten over de concrete eindtermen zelf. Een aantal participanten meent dat de eindtermen rekening moeten houden met het feit dat het derde leerjaar van de derde graad BSO een facultatief jaar is en dat een gedeelte van de leerlingen het BSO verlaat na het tweede leerjaar van deze graad. Deze mening leunt aan bij het overheidsstandpunt terzake. Anderen gaan er daarentegen van uit dat de eindtermen voor de basisvorming in de derde graad BSO zich richten op het einde van de derde graad, met name het derde leerjaar.

De minister vervolgt dat de VLOR voor de vakoverschrijdende eindtermen technisch-technologische vorming ASO en muzisch-creatieve vorming een verdeeld advies uitbracht. Deze vakoverschrijdende eindtermen sluiten nochtans aan bij de onderwijsstandpunten van het actueel regeerakkoord en de onderwijsbeleidsnota 2000-2004. De overheid heeft de intentie reeds lang bestaande lacunes in het vormingsaanbod van het secundair onderwijs weg te werken via een valorisatie van de technologische en muzisch-creatieve component. Daarnaast wijst de DVO nadrukkelijk op het belang van deze eindtermen binnen het secundair onderwijs – als leerplichtonderwijs – en kan er niet aan worden voorbijgegaan dat ook binnen de VLOR een niet te verwaarlozen aantal leden een positief standpunt heeft ingenomen. Het resultaat van dit alles is dat de betrokken eindtermen onverkort zijn gehandhaafd en dus mee opgenomen zijn in het voorliggende ontwerp van decreet.

Zij stelt m.b.t. de eindtermen wiskunde dat er over het ontwerp van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling voor meer toegepaste wiskunde nogal wat beroering is ontstaan. De minister is zelf de mening toegedaan dat het vak wiskunde meer toegepast moet zijn en een band moet hebben met reële contexten. Om uit de impasse te geraken heeft zij een commissie van deskundigen samengesteld, onder het voorzitterschap van Prof. emeritus P. Demeester. Het advies van deze commissie en het onder tussen bijgestelde voorstel van de DVO werden in de VLOR goed onthaald en hebben verder geen problemen meer opgeleverd.

– Raad van State

De Raad van State, afdeling wetgeving, heeft op 4 mei 2000 advies uitgebracht over het ontwerpbesluit van de Vlaamse regering "tot vaststelling van

de eindtermen van de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs".

Enerzijds formuleert de Raad een aantal technisch-legistieke bemerkingen waarmee in de tekst rekening werd gehouden. Anderzijds verwijst de Raad naar het arrest van het Arbitragehof nummer 76/96 van 18 december 1996. Daarin stelde het Arbitragehof betreffende de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen van het gewoon kleuter- en lager onderwijs dat de overheid oog moet hebben voor de pedagogische vrijheid, vervat in artikel 24, § 1, van de Grondwet. De eindtermen en ontwikkelingsdoelen moeten niet verder gaan dan het realiseren van de doelstellingen van algemeen belang, te weten het garanderen van de kwaliteit en de onderlinge gelijkwaardigheid van het onderwijs in het betrokken niveau. De Raad van State vraagt dan ook te oordelen of de thans vooropgestelde eindtermen beantwoorden aan de door het Arbitragehof bedoelde beginselen.

De minister licht toe dat men sinds dit arrest terdege rekening heeft gehouden met deze bekommernis. In de Schoolpactwet van 29 mei 1959 werd onder artikel 6ter een afwijkingsprocedure opgenomen die de realisatie van bijzondere pedagogische opvattingen en projecten mogelijk maakt. Daarnaast heeft zich na de reductie van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen van het basisonderwijs een lijn van denken ontwikkeld, waarbij overheid en inrichters van onderwijs zich vrij gemakkelijk akkoord kunnen verklaren over het aantal eindtermen. Daartoe worden ondermeer vertegenwoordigers van de inrichters van onderwijs opgenomen in de ontwikkelgroepen voor eindtermen, die door de DVO worden opgericht. Daarenboven hebben de gesprekken tijdens de adviseringsfase in de VLOR tot verdere inperkingen geleid indien die noodzakelijk werden geacht.

De minister stelt dat uit de volgende tabellen blijkt wat het resultaat is van deze wijze van werken voor het aantal eindtermen in de tweede en derde graad ASO :

- in de eerste tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal eindtermen per vak van de basisvorming voor de tweede en derde graad ASO in de voorstellen van de DVO van 13 juli 1998 en 15 januari 1999 ;
- de tweede tabel geeft een overzicht van het aantal eindtermen voor dezelfde graden en onderwijsvorm in het VLOR-advies van 23 februari 2000 ;

een derde tabel geeft ter vergelijking het aantal eindtermen weer per vak van de basisvorming voor de A-stroom van de eerste graad.

Tabel 1 : Eindtermen tweede en derde graad ASO : DVO-voorstel

Tweede en derde raad ASO	Aantal eindtermen per vak	
Decretale vakken	Tweede graad (eerste en tweede leerjaar)	Derde graad (eerste en tweede leerjaar)
Aardrijkskunde	23	32
Geschiedenis	33	30
Lichamelijke Opvoeding	28	25
Engels	47	39
Frans	47	39
Duits	/	34
Natuurwetenschappen	31	(2de en 3de graad samen)
Biologie	27	24
Chemie	29	20
Fysica	34	21
Nederlands	38	35
Wiskunde	56	33
Totaal	393	332
Aantal vakken 2de graad : 10	(waarvan 31	
Aantal vakken 3de graad : 11	eindtermen voor 2de en 3de graad samen	

Tabel 2 : Eindtermen tweede en derde graad : VLOR-advies

Tweede en derde raad ASO	Aantal eindtermen per vak	
Decretale vakken	Tweede graad (eerste en tweede leerjaar)	Derde graad (eerste en tweede leerjaar)
Aardrijkskunde	23	31
Geschiedenis	30	29
Lichamelijke Opvoeding	30	25
Engels	42	40
Frans	42	40
Duits	/	34
Natuurwetenschappen	31	(2de en 3de graad samen)
Biologie	27	24
Chemie	26	20
Fysica	29	22
Nederlands	41	36
Wiskunde	51	36
Totaal	372	337
Aantal vakken 2de graad : 10	(waarvan 31	
Aantal vakken 3de graad : 11	eindtermen voor 2de en 3de graad samen)	

Tabel 3 : Eindtermen eerste graad – A-stroom : VLOR-advies

Eerste graad – A-stroom	Aantal eindtermen per vak
Decretale vakken	
Aardrijkskunde	38
Biologie	24
Engels	24
Frans	26
Geschiedenis	26
Lichamelijke Opvoeding	35
Muzikale Opvoeding	18
Nederlands	22
Plastische Opvoeding	18
Technologische Opvoeding	41
Wiskunde	47
Totaal	319

Aantal vakken eerste graad : 11

Daarbij kan men de volgende conclusies trekken :

1. Er is nauwelijks verschil tussen het aantal eindtermen in het DVO-voorstel en het aantal eindtermen in het VLOR-advies voor de tweede en derde graad ASO. Dezelfde situatie doet zich trouwens voor bij de andere onderwijsvormen. Dit toont aan dat de overheid, in overleg met de onderwijsverstrekkers, van bij de start van het ontwikkelen van de eindtermen gezorgd heeft dat het aantal eindtermen de pedagogische vrijheid niet in het gedrang brengt.
2. Bij vergelijking van de eindtermen voor de tweede en derde graad ASO met die voor de eerste graad A-stroom blijkt dat het aantal eindtermen van dezelfde grootte-orde is. Voor de andere onderwijsvormen is het aantal eveneens vergelijkbaar met dit voor de eerste graad, behalve voor het BSO waar het totaal aantal eindtermen in de tweede graad 64 bedraagt en in de derde graad 57. Voor het BSO worden immers alleen eindtermen geformuleerd voor lichamelijke opvoeding en project algemene vakken (PAV). Het aantal eindtermen in het VLOR-advies voor de eerste graad is dus richtinggevend geweest voor het aantal eindtermen in de tweede en derde graad.

3. Binnen het totale pakket eindtermen is er een vrij groot aantal attitudinale eindtermen die voor de scholen een minder streng karakter hebben omdat ze slechts moeten worden nagestreefd in plaats van bereikt. Bijvoorbeeld : voor de tweede graad ASO zijn er in het VLOR-advies 50 attitudinale eindtermen geformuleerd, wat overeenstemt met 13,4 percent van het totaal aantal eindtermen voor de tweede graad ASO.
4. Er moeten, afgerond per graad, in het voorbeeld van het ASO een 350-tal eindtermen nagestreefd en bereikt worden in twee jaar tijd voor alle vakken van de basisvorming samen. Dat betekent 350 eindtermen voor 60 weken effectief onderricht over twee schooljaren gespreid of 175 eindtermen per schooljaar, wat nog geen zes eindtermen per week voor alle vakken samen betekent.

Het resultaat van het overleg met de onderwijsvertekkers in de DVO-ontwikkelgroepen en van de besprekingen in de VLOR heeft er toe geleid dat de VLOR voor de tweede en derde graad instemde met het voorgesteld "aantal" vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen.

De Raad van State, afdeling wetgeving, heeft op 26 oktober 2000 advies uitgebracht over het ontwerp van bekrachtigingsdecreet. Het college beperkt er zich toe te verwijzen naar zijn advies geformuleerd naar aanleiding van het ontwerpbesluit. Gelet op de hoger aangehaalde elementen, behoeft dit tweede advies geen verder commentaar.

– SERV

Op 20 september 2000 heeft de SERV over het ontwerp van decreet een advies uitgebracht. De minister licht toe dat de volgende bedenkingen werden geuit : de eindtermen voor de derde graad BSO zouden op termijn moeten worden gelinkt aan een diplomering in het tweede i.p.v. in het derde leerjaar ; het onderdeel zorgethiek van de eindtermen gezondheidseducatie (derde graad) dient overgebracht naar de eindtermen opvoeden tot burgerzin ; de eindtermen houden onvoldoende rekening met arbeidsmarktgerichte elementen. Op deze bedenkingen kan volgens de minister het volgende worden geantwoord.

Bij de ontwikkeling van de eindtermen werd van meet af aan vooropgesteld dat na zes leerjaren BSO een startkwalificatie moet kunnen worden ge-

haald. Daarom zijn er afzonderlijke eindtermen voor het eerste en tweede leerjaar samen van de derde graad, terwijl ze voor het derde leerjaar zoals eerder gezegd nog in voorbereiding zijn. In afwachting van meer duidelijkheid over de rol van het derde leerjaar, werd bij de ontwikkeling van de eindtermen vooralsnog uitgegaan van de huidige studiebekrachtiging. Deze visie sluit dus volledig aan bij het SERV-advies.

Binnen het raam van de gezondheidseducatie hebben de vakoverschrijdende eindtermen zorgethiek betrekking op de individuele en collectieve verantwoordelijkheid voor de eigen lichamelijke en geestelijke gezondheid en die van anderen. Zorgethiek gaat over het herkennen, interpreteren en inspelen op zorgbehoeften en verwijst ook naar het nemen van verantwoordelijkheid bij ethische problemen en vraagstukken inzake de gezondheid. In die context is het logisch zorgethiek onder gezondheidseducatie op te nemen.

Arbeidsmarktgerichte informatie ten slotte is op meerdere plaatsen in de vakgebonden en vakoverschrijdende eindtermen voorzien, zoals het gebruik van ICT, het communicatieve element van talen en de verwijzing naar de beroepenwereld bij wetenschappen. Bovendien zijn voor het ASO afzonderlijke eindtermen geformuleerd onder het thema technisch-technologische opvoeding die een band leggen met de arbeids- en beroepenwereld.

Het SERV-advies heeft derhalve niet geresulteerd in een bijsturing van de eindtermen.

6. Tot slot

De minister besluit dat de eindtermen voor de tweede en de derde graad van het secundair onderwijs al een heel lange weg hebben afgelegd en op verschillende platforms het voorwerp van discussie zijn geweest. Dat heeft geleid tot meerdere aanpassingen en aanvullingen van het oorspronkelijke ontwerp van de Dienst voor Onderwijsontwikkeling. Een hiaat van vier jaar tussen de aansluiting van de eerste graad naar het eerste leerjaar van de tweede graad, is niet meteen een bewijs van efficiënt onderwijsbeleid. Wanneer de besprekingen in de onderwijscommissie en het parlement zijn afgerond, kan eindelijk het startschot worden gegeven voor de implementatie in de scholen en kan eindelijk werk worden gemaakt van de noodzakelijke aansluiting bij de eerste graad.

II. ALGEMENE BESPREKING

1. Kindeffectrapport

Mevrouw *Trees Merckx-Van Goey* verklaart dat zij n.a.v. de indiening van het voorliggende ontwerp van decreet bij het Vlaams Parlement een brief heeft gestuurd aan de heer Norbert De Batselier, voorzitter van het Vlaams Parlement, om erop te wijzen dat het ontwerp van decreet tot bekrachtiging van de eindtermen van de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs niet vergezeld was van een kindeffectrapport, KER.

Zij stelt dat het ontwerp van decreet een ernstige impact zal hebben op het onderwijslandschap. Daartoe is er vooraf terecht een ruime consultatie geweest. Het gaat om belangrijke beslissingen die het belang van het kind raken.

Mevrouw Merckx herinnert eraan dat het decreet houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind tijdens de vorige legislatuur door het Vlaams Parlement werd goedgekeurd. Artikel 4 van dat decreet stelt dat elk ontwerp van decreet zonder uitzondering vergezeld moet worden van een kindeffectrapport.

Het besluit van de Vlaamse regering van 19 januari 1999 bevat een beperkte lijst van aangelegenheden waarop artikel 4 van het KER-decreet van toepassing is. Voor onderwijs gaat het daarbij enkel over decreten m.b.t. inspraak en participatie, en is er niet voorzien dat er over de eindtermen een KER moet worden opgesteld.

Mevrouw Merckx wijst erop dat dit besluit onder tussen achterhaald is. Huidig Vlaams minister voor Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansen, mevrouw Mieke Vogels, die bevoegd is voor de kinderrechten, heeft immers zeer recent aangekondigd dat er voor alle decreten een KER moet worden opgesteld, voor zover de belangen van de kinderen geraakt worden.

Zij doet daarom een oproep aan de leden van de Commissie om alsnog een KER bij het ontwerp van decreet m.b.t. de bekrachtiging van de eindtermen te vragen en de bespreking ervan tot de indiening van het KER op te schorten. Alleen op die manier kan er een ernstig debat over de eindtermen worden gevoerd en kan de stem van de jongeren in de discussie in rekening worden gebracht.

Zij verwijst vervolgens naar de Kinderrechtencommissaris die in het Vlaams Parlement tijdens een

hoorzitting reeds betreurd heeft dat er bij het voorliggende ontwerp van decreet een KER ontbreekt. Het Kinderrechtencommissariaat, KRC, kan op eigen initiatief zelf geen alternatief voor een KER opstellen, maar wel een advies over dit decreet opstellen. Daarom stelt zij voor dat de Commissie aan de Kinderrechtencommissaris een advies zou vragen waar men bij de bespreking rekening moet mee houden.

De heer *Luc Martens* brengt aan dat er vanuit strikt juridisch standpunt geen KER bij het decreet moet gevoegd worden. Hij benadrukt evenwel dat de participatie van de jongeren pas echt tot zijn recht komt als zij kunnen meedenken over de eindtermen. Bovendien stond in het uitvoeringsbesluit van het KER-decreet dat men de toepassing van dat decreet systematisch moest laten groeien. Hij stelt echter vast dat de huidige regering dit systematisch heeft verwaarloosd.

De heer *André Moreau* is het totaal oneens met de opmerkingen van de voorgaande sprekers. Als men stelt dat de regering in gebreke zou gebleven zijn, leidt hij daaruit af dat dit ook van toepassing is op de Commissie Onderwijs. De werkzaamheden van de Commissie zijn volgens hem echter een toonbeeld van hoe men wel degelijk rekening houdt met de belangen van de kinderen. De zorg en bekommernis voor het welzijn van het kind vormen een permanente bekommernis in het commissiewerk.

De heer *André Van Nieuwkerke* werpt op dat het kind zeker in het onderwijs centraal staat. De eindtermen vormen daarvan een symbool omdat de overheid via deze weg aan de scholen vraagt een aantal doelen te bereiken. Het beleidsdomein onderwijs heeft dan ook weinig lessen te trekken van andere sectoren, zoals bvb. ruimtelijke ordening, die veel minder aandacht hebben voor de kinderen.

Hij kan akkoord gaan om een advies bij de KRC te vragen, op voorwaarde dat dit de werkzaamheden van de Commissie niet zou dwarsbomen en dat men duidelijk aantoonde waar de eindtermen het belang van de kinderen belemmeren.

De heer *Ludo Sannen* ondersteunt de vraag aan de Vlaamse regering om dringend werk te maken van een voortgangsrapport omtrent de decreten die onderhevig moeten zijn aan een KER. Het is volgens hem terecht dat deze bekommernis in de Commissie geuit wordt, maar hij is van mening dat dit geen reden mag zijn om de bespreking van het voorliggende ontwerp van decreet op te schorten.

Ook volgens de heer *Dirk De Cock* mag de vraag naar een KER niet leiden tot een uitstel van de bespreking van de eindtermen. De procedure voor deze eindtermen werd immers reeds in 1997 opgestart. Verder uitstel is daarom niet toelaatbaar.

Hij benadrukt dat de Commissie in haar werkzaamheden steeds zeer veel belang hecht aan de participatie en daar ook daadwerkelijk toe bijdraagt. Het is bovendien inherent aan het onderwijs dat men met kinderen bezig is en er dagdagelijks aandacht aan besteedt. Hij sluit zich in dit kader verder aan bij de heer Van Nieuwkerke.

De heer *Gilbert Van Baelen* vindt het onverantwoord dat de Vlaamse regering aan 'alles' een KER zou moeten verbinden. Hij wijst er vervolgens op dat er in de procedure tot opstelling van de eindtermen reeds enorm veel betrokkenheid en inspraak is tot stand gekomen. Bovendien stelt hij dat de implementatie van de eindtermen bij de scholen zelf ligt. Hij wil t.a.v. mevrouw Merckx opwerpen dat indien zij vrees heeft voor negatieve effecten op de kinderen, zij zeker met de onderwijskoepels zou moeten gaan spreken.

– *antwoord van de minister*

De *minister* benadrukt dat de eindtermen de sector bij uitstek is waar er tijdens de opmaak en de procedure zeer veel aandacht wordt gehecht aan het belang van de kinderen. Zij wil daarmee niets afdoen van de verdienste van het KRC of het belang van een KER, maar de discussie over het belang van de kinderen was inherent aan de opmaak van de eindtermen.

Zij verwijst vervolgens nog naar de vertegenwoordiging van het VSK in de VLOR. Daarmee is de participatie van de scholieren in de praktijk omgezet.

– *replik van de leden*

Mevrouw *Trees Merckx* merkt op dat een KER niet hetzelfde is als de goede bedoelingen van de volwassenen. Het Kinderrechtenverdrag bevat naast de elementen van protectie en provisie, ook het element participatie. Bovendien omschrijft het decreet wat een KER minimaal moet omvatten.

Het is inderdaad juridisch niet verplicht, maar de Vlaamse regering zou dit alsnog zeer snel kunnen invoeren. Zij stelt daarom bij de minister een politieke onwil vast om alsnog een KER omtrent het eindtermendecreet op te stellen.

– *besluit door de voorzitter*

De *voorzitter* besluit dit debat met de vaststelling dat elke fractie veel belang hecht aan participatie. Hij stelt bovendien vast dat alle fracties aan de regering verzoeken dringend werk te maken van de uitvoering van het KER-decreet en de lijst te bepalen van welke decreten een KER vereisen. Tot slot vermeldt hij de beslissing van het Uitgebreid Bureau van 17 april 2001 die vaststelt dat na onderzoek blijkt dat er geen enkele juridische reden is om het voorliggende ontwerp van decreet niet te bekrachtigen.

2. Algemene opmerkingen

– *namens de CD&V-fractie*

De heer *Luc Martens* verwijst naar de gedachtewisseling over het principe en het concept van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen die de Commissie had in het kader van de bespreking van het ontwerp van decreet betreffende de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en de basiscompetenties in het secundair onderwijs (*Parl. St.*, VI. P., 2000-2001, 535/1). Tijdens dat debat verwees hij namens zijn fractie naar de ontstaansgeschiedenis van de eindtermen. Van bij het begin van de eindtermen was ieder het erover eens dat de overheid een aantal verwachtingen via de eindtermen mag formuleren en de kwaliteit daarvan kan controleren. Dit is steeds de initiële doelstelling geweest van de eindtermen. Bovendien ging men er vanuit dat de eindtermen de pedagogische vrijheid van de inrichtende macht niet mogen bedreigen.

Als hij na 10 jaar de balans opmaakt van het debat omtrent de eindtermen, kan hij enkel besluiten dat het evenwicht hieromtrent volledig verstoord is. De eindtermen zijn niet doorzichtig, niet eenvoudig en niet eenduidig. Vele scholen en leerkrachten hebben bovendien het gevoel dat de eindtermen te zeer inhoudelijk interfereren. De uitgebreidheid van de eindtermen heeft een verstikkend effect op de leerkracht die beperkt wordt in zijn creativiteit.

Hij heeft zelf reeds in het begin van de jaren '90 zijn kritiek geuit over de eindtermen die toen voorlagen. Vandaag stelt hij vast dat het papiervolume waarin de eindtermen vermeld worden, in vergelijking met de toen voorliggende stukken verviervoudigd is. Het voorliggende ontwerp van decreet telt daardoor meer dan 1500 pagina's, wat een symbool is van de ontsparing van de eindtermen.

Bovendien stelt hij vast dat met het ontwerp van decreet betreffende de eindtermen, de ontwikke-

lingsdoelen en de basiscompetenties in het secundair onderwijs (*Parl. St.*, VI. P., 535/1) dat gelijktijdig werd ingediend, het gehanteerde begrippenkader geherdefinieerd wordt. Dit draagt niet bij tot duidelijkheid van het voorliggende ontwerp van decreet dat nog in de oude terminologie is opgesteld.

Tot slot heeft hij enkele vragen : wat is de ingangsdatum van de voorliggende eindtermen ? Indien het ontwerp van decreet betreffende de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en de basiscompetenties in het secundair onderwijs (*Parl. St.*, VI. P., 535/1) geen invloed zou hebben op het voorliggende ontwerp van decreet, zoals de minister stelde, waarom wordt het begrippenkader dan aangepast ? Hij heeft vastgesteld dat de eindtermen van het zevende jaar BSO, waar de VLOR pas een advies over wilde geven in het kader van de eindtermen voor de derde graad BSO, niet als besluit van de Vlaamse regering zijn toegevoegd. Over wat stemt het Vlaams Parlement dan uiteindelijk dienaangaande ?

– *namens de Vlaams Blok-fractie*

De heer *Julien Librecht* stelt dat zijn fractie akkoord gaat met de uitgangspunten. Die komen tegemoet aan de ontwikkeling van inclusief onderwijs en zorgverbreding. Ook worden de definities van basis- en secundair onderwijs beter op elkaar afgestemd. Het onderscheid dat men maakt tussen de eindtermen en de manier waarop de scholen er in de praktijk moeten mee omgaan, is voor hen zeer positief. Hun bezwaar omtrent de evenwichtsoefening tussen het egaliteitsbeginsel en de pedagogische vrijheid werd vanuit het beleid afgezwakt.

Zijn fractie heeft vervolgens enkele bedenkingen bij de eindtermen. Het geheel is op de eerste plaats een complex gegeven geworden waardoor de waarde ervan dreigt te verstikken in een grotesk verbalisme.

Een tweede bedenking houdt in dat heel wat doelen te veeleisend zijn voor de leerlingen die nog in volle ontwikkeling zijn. Daarom moet er meer aandacht worden besteed aan alle leerlingen : ook de cognitief minder sterke kinderen. Er wordt in de voorliggende eindtermen te zeer uitgegaan van een grote mate aan zelfreflexie of van een vooronderstelde mate van analytische benadering. Hij stelt dan ook vragen bij de haalbaarheid van de doelen die niet de indruk geven 'minimaal' te zijn. Bovendien kan dit negatieve gevolgen hebben door de scholen te verplichten de lat te hoog leggen voor de zwakkere leerlingen. Dit kan uitmonden in een

stijgende desinteresse bij deze leerlingen en demotivatie bij de leerkrachten.

De eindtermen werden door de DVO opgesteld, in samenwerking met externe deskundigen uit de onderwijskoepels, de academische wereld, specialisten uit de betrokken vakgebieden en ervaren leeraars en directies. Hij betwijfelt niet dat de DVO voldoende gereflecteerd heeft over de opstelling van de eindtermen, maar is wel van mening dat zij daarbij onvoldoende de haalbaarheid voor ogen hebben gehouden. Zijn vaststelling is dat er te weinig praktijkmensen werden geraadpleegd of dat er althans onvoldoende naar hen is geluisterd. Hij vraagt naar de samenstelling van de werkgroep en wat daarin de concrete inbreng is geweest van de praktijkmensen.

Een derde bedenking van de spreker is dat er heel wat bijkomende opdrachten zijn voor de scholen. Dit brengt een grotere taakbelasting met zich mee voor de leerkrachten, het personeel en de inspectie. Het gaat hier bovendien om een resultaatsverbin-tenis. In dit kader verwijst hij naar het advies van de VLOR dat eenzelfde opmerking bevat. Bovendien heeft hij vragen naar de vereiste competenties van de leerkrachten en de daarmee samenhangende lerarenopleiding die nog niet aan deze eindtermen zijn aangepast.

Met een laatste bedenking van de spreker pleit hij voor een regelmatige actualisering en evaluatie van de basiscompetenties met het oog op een doelgerichte opleiding en optimalisatie van de afstemming op de arbeidsmarkt. Hij vindt in het ontwerp van decreet hier niets over terug.

– *namens de Agalev-fractie*

De heer *Frans Ramon* vat de doelstellingen van de minister eindtermen samen als het garanderen van de kwaliteit. Hij vindt een discussie over het aantal van de eindtermen en de implementatie nuttig, maar stelt in ieder geval een eensgezindheid vast over het uitgangspunt, nl. het formuleren van minimale kwaliteitsgaranties.

Een belangrijk element voor de spreker is dat de minister op basis van de ontwikkelingen in de samenleving nieuwe accenten legt. Hij verwijst daarbij naar de aandacht voor de technische en technologische component in het ASO, de aandacht voor de verkeersopvoeding en de aandacht voor de creatieve en muzische ontwikkeling van het kind.

De bekommernis voor de pedagogische vrijheid die sommigen uiten, is volgens de spreker terecht.

Bij de formulering van de eindtermen moet er voldoende ruimte zijn voor het leerproces en de verschillen tussen de leerlingen. De eindtermen worden echter voldoende ruim omschreven zodat de scholen de opdracht krijgen hier creatief mee om te gaan. De rol van de leerkracht is bij de omzetting van de leerplannen daardoor in de praktijk zeer groot. In dit kader heeft de heer Ramon wel vragen bij het feit dat men voor het opstellen van de eindtermen vakspecialisten samenbrengt die elk hun stokpaardje hebben. Daarom moeten er voor de leerkrachten voldoende nuancerings- en terugkoppelingen mogelijk zijn.

Hij vindt het belangrijk dat voor de methodescholen, zoals de Steinerscholen in het verleden reeds hebben gedaan, de nodige ruimte wordt toegestaan om van de eindtermen af te wijken.

De heer Ramon hoopt dat zo weinig mogelijk leerlingen zonder diploma het onderwijs zouden verlaten. In dit kader pleit hij binnen het BSO voor startkwalificaties die nuttig kunnen zijn voor zowel de arbeidsmarkt als voor het levenslang en levensbreed leren.

Tot slot stelt hij dat een evaluatie van de eindtermen na de implementatie ervan zeker moet worden uitgevoerd. Het concept, de planlast en de betrokkenheid van de actoren zijn elementen die daarbij moeten worden ingebracht.

– *namens de sp-a-fractie*

De heer *André Van Nieuwkerke* stelt dat zijn fractie veel belang hecht aan de eindtermen als minimumdoelstellingen die voor iedereen gelden. Deze eis aan de scholen om inspanningen te doen waardoor de leerlingen, rekening houdend met hun beginsituatie, ongeacht hun geslacht, sociale of etnische afkomst, of overtuiging deze doelstellingen moeten kunnen bereiken, geeft de overheid de mogelijkheid de gelijke kansen te bevorderen.

Het werk van de eindtermen moet worden verder gezet. De eindtermen, met de nadruk op de vakoverschrijdende, moeten alle kansen op slagen krijgen. Daarbij moet soepel kunnen worden ingespeeld op nieuwe maatschappelijke vragen.

Essentieel is volgens de heer Van Nieuwkerke de omzetting van de eindtermen in de leerplannen. Uit de gedachtewisseling met de inspectie over de inspectieverslagen 2000 bleek dat heel wat leerkrachten onvoldoende weten hoe men met de leerplannen moet omgaan (*Parl. St.*, VI. P., 2000-2001, 586/1). Sommige leerplancommissies, maar ook be-

paalde handboeken, gaan zelfs verder dan de eindtermen. Veel leerkrachten die het verschil niet kennen tussen de eindtermen, het leerplan of de handboeken, zijn van mening dat de inspectie hen komt controleren of zij het handboek wel helemaal volgen. De klachten over de leerplandruk komen in die gevallen dan ook neer op klachten over het handboek. Zijn fractie vraagt daarom in de Commissie een gedachtewisseling met de indieners van de leerplannen en de begeleiders.

– *namens de VU&ID-fractie*

De heer *Dirk De Cock* is zeer tevreden over de vakoverschrijdende benadering van de eindtermen. De aandacht voor de milieu-educatie, burgerschapsvorming, de verkeerseducatie en de interdisciplinaire ontwikkeling zijn voor zijn fractie van enorm belang. Ook de aandacht voor subthema's als een gezonde en actieve levensstijl dragen zijn goedkeuring weg. Dit laatste sluit volgens de spreker zeer goed aan bij de resolutie omtrent het rookverbod op school (*Parl. St.*, VI. P., 2000-2001, 604/1) die het Vlaams Parlement op 25 april 2001 goedkeurde.

Het aspect inspectie is volgens hem een verouderd begrip. Toch moet gecontroleerd kunnen worden of de eindtermen aangeboden en verwerkt worden. Dit moet zodanig gebeuren dat de papierwinkel voor de scholen niet wordt opgedreven en de werkdruk niet wordt verhoogd.

Voor veel leerkrachten zijn de leerplannen nog synoniem met de handboeken. Zij hebben blijkbaar meer begeleiding nodig om afstand te nemen van de handboeken en om meer creatief te leren omgaan met de eindtermen. Met de leerkracht staat of valt immers het succes van de eindtermen. Daarom moet men in de lerarenopleiding de studenten niet alleen scholen tot vakdeskundigen, maar ook tot degelijke didactici die aansluiting kunnen vinden met de leefwereld van de jongeren.

– *namens de VLD-fractie*

De heer *Gilbert Van Baelen* sluit zich met zijn fractie aan bij de voorgaande sprekers. Hij is erover verheugd dat iedereen achter de minimumdoelstellingen blijft staan om op die manier de kwaliteit te garanderen.

Hij heeft verder twee opmerkingen. Op de eerste plaats hoopt hij dat het aangekondigde decreet op de gelijke kansen op korte termijn zal worden ingediend. Hierbij gaat het immers om kinderen die op een bepaald ogenblik niet kunnen voldoen aan

deze minimumdoelstellingen. De eindtermen los van het andere implementeren, zal volgens de spreker bij deze kinderen dan ook tot problemen leiden.

Met zijn tweede opmerking richt hij zich t.a.v. de heer Martens waar die stelde dat hij geen problemen heeft met de minimumdoelstellingen, maar wel met de omvang ervan. De spreker is het hiermee eens, maar is van mening dat de leerplannen en de handboeken zelf voldoende ruimte moeten kunnen laten t.a.v. de leerkrachten. De eindtermen die vandaag voorliggen, bieden volgens hem voldoende vrijheid om ze verder in te vullen. Hij gaat ervan uit dat de betrokken deskundigen gezocht hebben naar een *modus vivendi* die voor iedereen aanvaardbaar is.

Hij hoopt dat de eindtermen ertoe zullen leiden dat de inrichtende machten zich in functie van de leerling op mekaar zullen afstellen. Concreet zou een overstap van een leerling van de ene naar een andere inrichtende macht niet moeilijk mogen verlopen. Hij hoopt bovendien dat de inrichtende machten op basis van deze eindtermen bereid zullen zijn om over een aantal vakgebieden gezamenlijke leerplannen op te stellen. Dit zou een verrijking zijn voor de leerling, zonder dat daarbij de pedagogische vrijheid in het gedrang hoeft te komen.

– *antwoord van de minister*

De *minister* verwijst naar de gedachtewisseling over het principe en het concept van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen die de Commissie had in het kader van de bespreking van het ontwerp van decreet betreffende de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en de basiscompetenties in het secundair onderwijs. Tijdens dat debat kwamen reeds heel wat opmerkingen die in deze bespreking aangehaald werden, aan bod. (*Parl. St.*, VI. P., 2000-2001, 535/3).

Zij is van mening dat de eindtermen, zoals ze opgestart werden, afgewerkt moeten worden. Dit is ook steeds de stelling geweest van de vorige Vlaamse regering. Zij betwist dat de eindtermen door de jaren heen verworpen zouden zijn tot een overladen systeem. De eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs zijn bovendien pas vier jaar geleden goedgekeurd. Die eindtermen waren qua omvang volledig vergelijkbaar met de voorliggende eindtermen en werden door de fractie van de heer Martens goedgekeurd.

De minister wijst erop dat de Vlaamse Gemeenschap in vergelijking met andere Europese landen

een zeer open systeem heeft, zonder centraal examen en met behoud van een ruime autonomie en verantwoordelijkheid bij de scholen. Die laatste wordt weliswaar voor een groot deel ingevuld door de diverse onderwijsnetten die op basis van de eindtermen leerplannen maken. Die leerplannen zijn twee tot viermaal zwaarder dan de eindtermen.

De opmerking m.b.t. de manier waarop de eindtermen enerzijds in ruim zin voor talen e.d. en anderzijds zeer gedetailleerd voor exacte vakken worden ingevuld, is volgens de minister terecht maar logisch. De eigenheid en de methodologie van het vak zijn daarbij immers bepalende factoren. Bij de talen kan men meer openheid en creativiteit aan de dag leggen, terwijl men bij de wetenschappelijke vakken rekening moet houden met een sequentiële opbouw.

Het feit dat de eindtermen op sommige plaatsen overladen zijn, betwist zij niet. Dit is een element dat bij een latere evaluatie uitdrukkelijk aan bod moet komen. De minister vervolgt dat sommige leden de samenwerking tussen de inspectie en begeleidingsdiensten als knelpunt hebben aangehaald. Zij wil daar via een audit op korte termijn werk van maken. Het is een goede suggestie om de leerplanmakers en de begeleidingsdiensten uit te nodigen voor een gedachtewisseling in de Commissie.

Ingaand op de vraag van de heer Librecht naar de vakspecialisten, antwoordt zij dat zij bereid is een lijst van namen over te maken aan de Commissie, maar dat het hier gaat om ongeveer 500 mensen. Dit zijn niet alleen vakspecialisten, maar omvat een zeer verscheiden publiek, zoals o.m. ook pedagogen e.d. Zij kan er onmogelijk mee akkoord gaan dat deze mensen beschuldigd zouden worden van enige vorm van wereldvreemdheid.

Voor wat de opmerkingen omtrent de startkwalificaties betreft, verduidelijkt zij dat er niet alleen naar de eindtermen mag verwezen worden. Er zijn momenteel nog andere initiatieven, zoals de herwaardering van het TSO/BSO en de modularisering.

De evaluatie van de eindtermen is belangrijk. Ook enig wetenschappelijk onderzoek rond de effecten van de implementatie van de eindtermen op de werking van de school en de planlast moet daarbij worden uitgevoerd. Dit zal aan de lijst van prioritaire thema's voor wetenschappelijk onderzoek worden toegevoegd.

De eindtermen vormen, zoals de heer Van Nieuwerkerke stelde, een waarborg voor de gelijke kansen voor alle kinderen. De eindtermen zijn minimumdoelen, zodat scholen dit zelf kunnen aanvullen. Het verwerven van allerlei attitudes, wat vooral tot uiting komt in de vakoverschrijdende eindtermen, is belangrijk voor het levenslang leren, maar dat geldt evenzeer voor andere elementen zoals de sociale attitudes of burgerzin. Heel wat scholen zullen weinig moeten bijsturen vermits zij al veel doen. Andere scholen daarentegen zullen heel wat nieuwe elementen nog moeten implementeren.

De heer De Cock heeft volgens de minister gelijk als hij stelt dat heel wat leerkrachten creatief kunnen omgaan met de eindtermen, de leerplannen en de handboeken. Hier ligt volgens haar de toekomst voor het onderwijs : scholen meer creatief leren omgaan met de geboden mogelijkheden. Vermits niet iedereen even creatief is ingesteld, moet het beleid de goede praktijkvoorbeelden meer bekendheid geven zodat anderen daarvan kunnen leren en er inspiratie kunnen uit opdoen.

Ook de minister steunt, met de heer Van Baelen, de opzet om een goede samenwerking over de netten heen na te streven zodat voor een aantal vakken althans, gezamenlijke leerplannen kunnen worden opgesteld. Dit is dan vooral in het belang van de leerlingen. Zij beaamt de opmerkingen omtrent de gelijkheid van de eindtermen voor alle leerlingen. Het zou positief zijn indien er op basis van deze eindtermen meer contacten zouden komen tussen de onderwijsnetten en de inrichtende machten om het voor de leerlingen gemakkelijker te maken van de ene naar een andere school over te stappen.

3. De holebi-problematiek

De heer *Frans Ramon* stelt dat uit onderzoek blijkt dat 80 percent van de jongeren daar nog nooit in het onderwijs over de holebi-problematiek heeft gehoord. Als men weet dat 5 percent tot de holebi-groep behoort, is het belangrijk dat men binnen de sociale vaardigheden hier aandacht zou aan besteden.

De heer *Dirk De Cock* sluit zich aan bij de heer Ramon. Uit ervaring met deze jongeren pleit hij voor een goede begeleiding vanuit het onderwijs zodat een hele problematiek kan voorkomen worden.

De heer *Ludo Sannen* is van mening dat er in de eindtermen voldoende ruimte is om de holebi-problematiek aan te kaarten. Het knelpunt zit volgens

hem in de leerplannen waardoor de scholen in de praktijk hier weinig aandacht aan besteden. Hij pleit daarom voor het nodige toezicht op de implementatie van de eindtermen in de leerplannen.

– *antwoord van de minister*

De *minister* stelt dat de huidige voorliggende eindtermen, zeker voor wat de vakoverschrijdende vakken betreft, voldoende ruimte laten voor het thema homoseksualiteit. Het gaat daarbij om vakken zoals sociale vaardigheden en gezondheidseducatie. Zij zal de scholen aanmoedigen om die eindtermen correct te interpreteren door goede praktijkvoorbeelden in de kijker te zetten.

4. Interferentie met het ontwerp van decreet betreffende de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen en de basiscompetenties in het secundair onderwijs

De *voorzitter* merkt op dat de eindtermen voor het zevende jaar BSO geen deel uitmaakt van het besluit van de Vlaamse regering dat met dit voorliggende decreet wordt bekrachtigd. Dit betekent dat de Vlaamse regering hieromtrent een apart besluit zal moeten nemen. Het is de bedoeling dat eerst het themadecreet wordt behandeld en gestemd, alvorens het voorliggende decreet wordt afgerond en gestemd.

– *antwoord van de minister*

De *minister* gaat hier volledig mee akkoord en zal zich aanpassen aan de voorgestelde werkwijze.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMING

Artikel 1

Bij dit artikel worden geen opmerkingen geformuleerd.

Artikel 1 wordt aangenomen met 8 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 2

Bij dit artikel worden geen opmerkingen geformuleerd.

Artikel 2 wordt aangenomen met 8 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 3

(nieuw)

Een amendement van de heren André Van Nieuwkerke, Gilbert Van Baelen, Frans Ramon en Kris Van Dijck strekt ertoe een nieuw artikel 3 toe te voegen (Stuk 535/3, amendement nr. 1).

Dit nieuw artikel 3 luidt als volgt :

"In de bijlage bij het besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2000 tot vaststelling van de eindtermen van de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs wordt de volgende wijziging aangebracht :

– VI. Vakoverschrijdende eindtermen derde graad

E. Milieueducatie

2. Verkeer en mobiliteit in ruimtelijk beleid

een punt 12 toevoegen, dat luidt als volgt :

"12. verwerven de kennis die moet volstaan als voorbereiding op het theoretisch rijexamen categorie B".

De heer *André Van Nieuwkerke* licht toe dat dit amendement uitvoering geeft aan de bepaling van het Vlaamse regeerakkoord die zegt dat de theoretische rijbewijsopleiding in het secundair onderwijs zal worden geïntegreerd. Concreet betekent dit dat de leerlingen de wetten en reglementen beheersen, met betrekking tot het gebruik van voertuigen, het gedrag ter voorkoming van ongevallen, de voornaamste begrippen van mechaniek en de regels inzake eerste hulp bij ongevallen, zoals nader gespecificeerd in punt A. a. (examenstof gemeenschappelijk voor alle categorieën van voertuigen) van

bijlage 4 bij het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs.

Het amendement wordt aangenomen met 8 stemmen bij 4 onthoudingen. Daardoor wordt een nieuw artikel 3 ingevoegd.

IV. STEMMING OVER HET GEHEEL

Het geamendeerde ontwerp van decreet tot bekrachtiging van de eindtermen van de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs wordt aangenomen met 8 stemmen bij 4 onthoudingen.

De verslaggever,

Kris VAN DIJCK

De voorzitter,

Gilbert VANLEENHOVE

De waarnemend voorzitter,

André VAN NIEUWKERKE

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE**Artikel 1**

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

Het besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2000 tot vaststelling van de eindtermen van de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs, wordt bekrachtigd.

Artikel 3

In de bijlage bij het besluit van de Vlaamse regering van 23 juni 2000 tot vaststelling van de eindtermen van de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs wordt de volgende wijziging aangebracht :

– VI. Vakoverschrijdende eindtermen derde graad

E. Milieueducatie

2. Verkeer en mobiliteit in ruimtelijk beleid

"een punt 12 toevoegen, dat luidt als volgt :

"12. verwerven de kennis die moet volstaan als voorbereiding op het theoretisch rijexamen categorie B".".

BESLUIT VAN DE VLAAMSE REGERING VAN 23 JUNI 2000
TOT VASTSTELLING VAN DE EINDTERMEN
VAN DE TWEEDE EN DE DERDE GRAAD
VAN HET GEWOON SECUNDAIR ONDERWIJS
ZOALS GEWIJZIGD BIJ HET DECREET VAN [...]
TOT BEKRACHTIGING VAN DE EINDTERMEN
VAN DE TWEEDE EN DE DERDE GRAAD
VAN HET GEWOON SECUNDAIR ONDERWIJS

+ BIJLAGE

BESLUIT VAN DE VLAAMSE REGERING

tot vaststelling van de eindtermen
van de tweede en de derde graad
van het gewoon secundair onderwijs

DE VLAAMSE REGERING,

Gelet op de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, inzonderheid op artikel 6, vervangen bij het decreet van 24 juli 1996, en op artikel 6bis, vervangen bij het decreet van 24 juli 1996 en gewijzigd bij het decreet van 15 juli 1997 ;

Gelet op de adviezen van de Vlaamse Onderwijsraad, gegeven op 13 november 1998 en op 15, 18 en 23 februari 2000 ;

Gelet op het advies van de Inspectie van Financiën, gegeven op 22 maart 2000 ;

Gelet op de beraadslaging van de Vlaamse regering, op 31 maart 2000, betreffende de aanvraag om advies bij de Raad van State binnen een maand ;

Gelet op het advies van de Raad van State, gegeven op 4 mei 2000, met toepassing van artikel 84, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State ;

Op voorstel van de Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

Artikel 1

§ 1. De eindtermen voor het eerste en tweede leerjaar samen van respectievelijk de tweede en de derde graad van het gewoon secundair onderwijs, bedoeld in artikel 6bis van de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving, worden vastgesteld in de bijlage, gevoegd bij dit besluit.

§ 2. Vakgebonden eindtermen worden afzonderlijk vastgesteld voor :

- 1° in de tweede graad algemeen secundair onderwijs : de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, Engels, Frans, natuurwetenschappen of fysica en/of chemie en/of biologie, al of niet voorafgegaan door het woord "toegepaste", al of niet in een geïntegreerde vorm, Nederlands, wiskunde ;
- 2° in de tweede graad beroepssecundair onderwijs : de vakken lichamelijke opvoeding, Nederlands, wiskunde en/of toegepaste natuurwetenschappen en/of toegepaste fysica en/of toegepaste chemie en/of toegepaste biologie, al of niet in een geïntegreerde vorm, maatschappelijke vorming of geschiedenis en/of aardrijkskunde. Twee of meer van deze vakken kunnen worden geïntegreerd onder project algemene vakken ;
- 3° in de tweede graad kunstsecundair onderwijs : de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, Engels of Frans, natuurwetenschappen of fysica en/of chemie en/of biologie, al of niet voorafgegaan door het woord "toegepaste", al of niet in een geïntegreerde vorm, Nederlands, wiskunde ;
- 4° in de tweede graad technisch secundair onderwijs : de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, Engels of Frans, natuurwetenschappen of fysica en/of chemie en/of biologie, al of niet voorafgegaan door het woord "toegepaste", al of niet in een geïntegreerde vorm, Nederlands, wiskunde ;
- 5° in de derde graad algemeen secundair onderwijs : de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, Engels of Duits, Frans, natuurwetenschappen of fysica en/of chemie en/of biologie, Nederlands, wiskunde ;
- 6° in de derde graad beroepssecundair onderwijs : de vakken lichamelijke opvoeding, Nederlands, maatschappelijke vorming of geschiedenis en/of aardrijkskunde. Twee of meer van deze vakken kunnen worden geïntegreerd onder project algemene vakken ;
- 7° in de derde graad kunstsecundair onderwijs : de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, Engels of Frans, Nederlands, wiskunde ;
- 8° in de derde graad technisch secundair onderwijs : de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, lichamelijke opvoeding, Engels of Frans, Nederlands, wiskunde.

§ 3. Vakoverschrijdende eindtermen worden gemeenschappelijk voor het algemeen, technisch, kunst- en beroepssecundair onderwijs, maar afzonderlijk voor de tweede en de derde graad vastgesteld voor :

- 1° leren leren ;
- 2° sociale vaardigheden ;
- 3° opvoeden tot burgerzin ;
- 4° gezondheidseducatie ;
- 5° milieueducatie ;
- 6° muzisch-creatieve vorming ;
- 7° technisch-technologische vorming (uitsluitend voor het algemeen secundair onderwijs).

Artikel 2

De eindtermen worden progressief, leerjaar na leerjaar, te beginnen met het eerste leerjaar van de tweede graad, in acht genomen vanaf het schooljaar 2001-2002.

Artikel 3

De Vlaamse minister, bevoegd voor het onderwijs, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 23 juni 2000.

De minister-president van de Vlaamse regering,

Patrick DEWAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs en Vorming,

Marleen VANDERPOORTEN
